

www.mossebladet.se

MDCCCLIII

FM MF I BORGAN

JAN ANDERSSON

FÖRRÄTTADE BOUPPTECKNING EFTER

JONAS SVENSSON

MF MF I BARRUD

Alf Gunnarson

MMXXI

INNEHÅLL

FÖRORD

BARRUD PÅ DE GAMLA KARTORNA

JONAS SVENSSONS LIVSRESA

JONAS OCH MARIAS BARRUD

JONAS AVLED 10 MARS 1853

ARVSKIFTE EFTER JONAS

GRUNDEN VAR LAGD

MARIAS
HÅLLNINGSKONTRAKT

AVSLUTNING

FÖRORD

Jag har just avslutat en sammanställning om Carl Erssons i Mossebo bortgång på hösten 1786 och den efterföljande bouppteckningen i januari 1787. Jag tänker: vi vet egentligen väldigt lite om våra förfäders leverne mer än att de föddes, döptes, konfirmerades, gifte sig (kanske), fick barn som växte upp och fick egna barn och så – en vacker dag - fann de sig sittande på undantag, kännande sig vara mest i vägen och väntande på att bli införda i församlingens dödsbok.

Därför är bouppteckningarna värdefulla dokument, i de fall någon fortfarande var i verksamhet och avled innan han/ hon hamnat som ett bihang till de verksamma. Man får veta vad ett ställe hade för tillgångar, skulder, saker och ting - och av de siffrorna kan man dra slutsatser om hur man hade det ställt. En bonde- familj som hade ett måttligt in-tecknat hemman, med en ox och en stut i stallet samt några kor, får och getter i ladugården och möbler, husgeråd och sängkläder i bostadshuset, hade ett liv. En avlidens persons samlade kvarlåtenskap säger något om livet där och då.

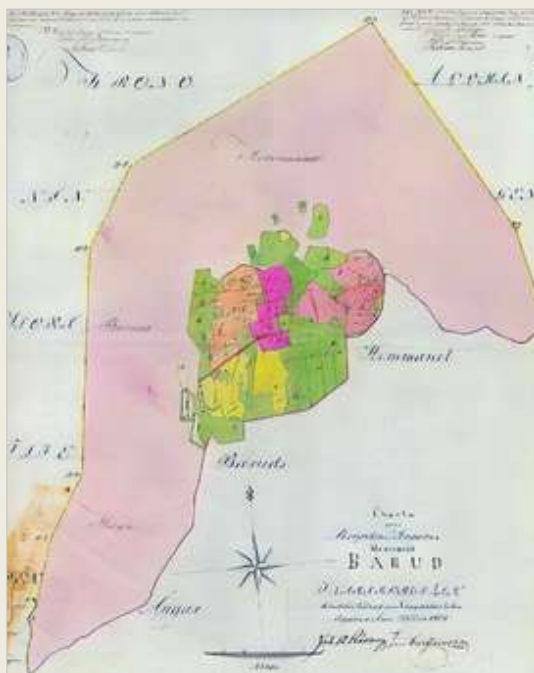
Jag har synat Riksarkivet och hämtat ut bouppteckningen efter Jonas Svensson i Barrud. Han var 65 år gammal, när han lämnade jordelivet och han var fram till sin död basen för basset på det lilla hemmanet i Barrud. Han var gift med Maria Olofsdotter Moberg och det var förvisso hennes arv som var grundplåten i deras hemmansdel, 1/30- dels mantal i Barrud, men sådana var tidens betingelser, att mannen i en familj ägde fast och lös egendom. När vi läser bouppteckningen bör vi komma ihåg att det är hela familjens tillhörigheter som värderas (dock att gångkläderna är den avlidnes ensak).

Det kan synas som en kuriositet men jag ser det mera som extra intressant att mina syskon och jag är lika mycket släkt med bouppteckningsmannen som med boets avlidne ägare.

Jag kommer att vara frikostig med kartor även i denna sammanställning och jag kommer att klippa in människor, djur och natur från gamla skolplanscher här och var i textflödet.

/ Alf

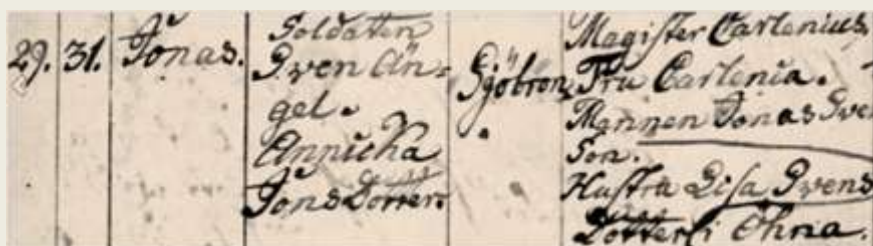
BARRUD PÅ DE GAMLA KARTORNA

Kartan där uppe, från år 1747, är den äldsta som finns i arkiven över hemmanet Barrud. Det är lantmäteri- konstverk och det är även de båda här nere: den vänstra som visar hur åkrarna fördelades i storskiftet år 1807 och den högra, hur ängarna delades år 1812.

Jonas Svensson och Maria Olofsdotter Moberg bosatte sig i Barrud 1847. Det var ingen självklarhet att de två skulle komma dit. Slumpen styrde och ställde att det blev så.

JONAS SVENSSONS LIVSRESA

Han föddes den 29 juli år 1788 i Sjöbron, Paradis rote, Finnerödja socken. Fadern Sven Ångel var knekt där. Familjen Ångel flyttade från Sjöbron runt år 1790 – vet inte vart – och Jonas ungdomsår är höljda i dunkel. Så småningom ser jag honom som dräng i Sågen, Kavelbron och Sandviken.

Det här klippet ur husförhörsboken, 1810- 25, Ranängen i Östergårds rote, innehåller en hel del dramatik som prästen löste genom att sudda ut ett namn och skriva in ett annat. Det var inte snyggt gjort.

I MARIA MOBERGS LIV HÄNDE

Hennes far, trumslagaren Olof Moberg, var med i en vaktstyrka som skyddade kronprinsessan, då hon och hennes son övernattade i Mariestad den 2- 3 januari. Den 5 januari föddes Marias lillebror Olof (d. y.) i Högshult.

Den 28 juni gifte sig Maria (snart 22) med änkemannen Eric Larsson (36) i Ranängen. Komminister Per Sjögerström var vigselförrättare.

Eric Larsson var född i V:a Finnerödja 15/2 1775. Föräldrarna hette Lars Larsson och Maria Tyresdotter. Något år före sekelskiftet hade han flyttat till Östra Högelid och gift sig med Jan Janssons och Stina Matsdotters dotter Lotta (f 10/1 1774). De fick tre barn: Klara Johanna (1800), Maja Charlotta (1802) och Jan (1805). I samband med ett väntat fjärde barn, avled Lotta på annandag jul 1807. Familjen splittrades och 1811 var Eric Larsson "tillträdande hemmansbrukare" i Ranängen.

Ranängen låg centralt i socknen, vilket följande karta (från senare delen av 1800- talet) visar. Tänker man bort järnvägen (Västra stambanan) och inser att det fanns mindre odlad mark, får man ändå en god bild av gårdens läge. Strax norr om Ranängen finns Skagersholms bruk.

Häradsekonomisk karta, fältmätt 1877- 82.

Ur *Om lust & nöd, liv & död*.

Maria Olofsdotter Moberg gifte sig med änkemannen Erik Larsson år 1811 och därefter levde de, hoppas man, ett gott och lyckligt liv i Ranängen. Det ena barnet efter det andra kom till världen. Men så avled Erik mitt i livet och Maria måste börja om. Hon var född och uppvuxen i Högshult som äldsta barn till trumslagaren Olof Moberg och hans hustru Stina Olofsdotter. Hon var en knappt trettioårig änka och på något vis måste hon göra som prästen: sudda ut det föregående och sätta en annan på platsen som make. Så skedde efter att sorgen fått sin tid och den lycklige efterträdaren var knektsonen från Sjöbron.

Maria Olofsdotter Mobergs liv finns utförligt beskrivet i berättelsen *Om lust & nöd, liv & död*: <http://mosseobladet.se/a.maria%20moberg.pdf> och den finns i www.mosseobladet.se

Det här klippet är från år 1819 i Marias livsresa.

Och nyponrosen (från en gammal skolplansch) är både vacker och vass.

I MARIA MOBERGS LIV HÄNDE

Maken, nämndemannen Eric Larsson, avled den 13 september. Dottern Eva Stina föddes den 30 september. Bland faddrarna fanns Lars Moberg i Högshult (Marias bror).

SAMMANFATTNING SÅ LÅNGT

På hösten 1819 var Maria 30 år gammal och änka. Hon hade en nyfödd dotter och ytterligare tre små barn, Erik (7), Olof (5) och Lars (2) att ta hand om i Ranängen.

För Maria, som för alla andra vid den tiden, var kyrkan och dess företrädare auktoriteter som få (eller ingen) ifrågasatte. Männen med de svarta rockarna och vita rundkragarna skrämde och tröstade, så gott de kunde i sina predikstolar. Finnerödja kyrka låg bara fem- tio minuter bort från Ranängen.

Den nya psalmboken 1819 präglades i hög grad av J. O. Wallin. Han skrev eller bearbetade över hälften av psalmerna. Här följer tre verser från nummer 481, som Wallin skrev 1818:

Hvar är den Wän, som öfver allt jag söker?
När dagen gryr, min längtan blott sig öker;
när dagen flyr, jag än ej honom finner,
fast hjertat brinner.

Jag ser hans spår, hwarhelst en kraft sig röjer,
en blomma doftar och ett ax sig böjer;
uti den suck jag drar, den luft jag andas,
hans kärlek blandas.

Jag hör hans röst, der sommarwinden susar,
der lunden sjunger och der floden brusar;
jag hör den ljufwast i mitt hjerta tala
och mig hugsvala.

År 1828 flyttade Jonas och Marias familj från Ranängen till Slottsbol.

Unga dottern Eva Stina, från Marias förra äktenskap, avled i Slottsbol år 1835.

Döttrarna Anna Lena och Lovisa föddes (1823 och 1827) medan familjen var kvar i Ranängen. Sonen Johannes och dottern Gustava föddes i Slottsbol (1830 och 1836).

Dr. Jonas Svensson	sin.	27/1788	-	-	-	
H. Maria Olofsdot.	do	6/1789	+	+	+	
Appl. J. Erik	do	13/1812	+	+	+	
J. Olof	do	22/1814	+	+	+	
Dot. Anna Lena	do	30/1819	+	+	+	Dot 45
D. Anna Lena	do	19/1823	+	+	+	
D. Lovisa	do	5/1827	+	+	+	
J. Johannes	sin.	15/1830	+	+	+	
D. Gustava	do	2/1836	+	+	+	

År 1847 flyttade föräldrarna och de yngre barnen till Barrud.

Dot. Jonas Svensson	sin.	27/1788	X	X	X	X	Dot 45	1853
H. Maria Olofsdot.	do	6/1789	X	X	X	X		63 Slottsbol
D. Anna Lena	do	30/1819	+	+	+	+		78 Barrud
D. Lovisa	do	5/1827	+	+	+	+		78 Barrud
J. Johannes	sin.	15/1830	+	+	+	+		61 Barrud
D. Gustava	do	2/1836	+	+	+	+		61 Barrud
J. Johannes	sin.	15/1830	+	+	+	+		61 Barrud
D. Gustava	do	2/1836	+	+	+	+		61 Barrud
J. Johannes	sin.	15/1830	+	+	+	+		61 Barrud
D. Gustava	do	2/1836	+	+	+	+		61 Barrud

Husförhör. Barrud: 1845 – 1865.

Här ser vi, det vi redan vet, att Jonas Svensson avled år 1853.

JONAS OCH MARIAS BARRUD

Maria Olofsdotter Mobergs far, trumslagaren Olof Moberg i Högshult, hade köpt mark i hemmanet Barrud runt sekelskiftet 17/1800. Den hemmansdelen ägdes på 1840- talet av Olof Moberg den yngre - Marias lillebror - ålderskillnaden syskonen emellan var 22 år.

År 1847 sålde Olof 7/ 270 av sin mark till systemn Maria och svågern Jonas. Maria hade ett inestående arv - 2/ 270 av marken - så genom den affären blev Maria och Jonas ägare till 1/ 30 av hemmanet Barrud och det var inte mycket, men det räckte till att livnära en liten familj. *Man fick rätta munnen efter matsäcken, som det sades.*

Till min Sväger Jonas Svensson och hans hustru
 Maria Olofsdotter i Barrud, beviljats och
 försäjer tillstånd af min ägande hemmansdel,
 Nu Trehundra Skilleundel $\frac{7}{270}$ delar Mantel
 efter helt riktigt af Krons Skattehemmanet
 Barrud i Finurogja Socken, för en öfverant-
 kommen; redan inlagd; och härmed till fulla rätta,
 som Köpne Summan Stor. Trehundra femtio
 nio / 259 / Riksdaler 12 f. 3 ö. Varens —

Afhandlade jag mig, Arvingar och rättinnehafare,
 att rättighet till berörde $\frac{7}{270}$ del Mantel af hem-
 manet Barrud, och tillgives det Köparne, desse
 Arvingar och rättinnehafare, men att hon datt
 nu lyder, af äldres befat, eller framsetta lagligen
 Ren tillwinna, att ifrån denna dag, för evordliga
 tider, frill äga, och efter ludy beöppnas — Dock
 är i denna handel inga hus, eller äbyggnader
 inbegripne, af dem jag nu enskilt äger —
 Barrud den 18de Mars 1847
 Beviljats af:
 Jan Andersson i Borgan
 Andersson i Mottorp
 Olof Moberg Säljare
 8.12.
 År 1847 den 4 Maj, vid

Jan Andersson i Borgan skötte det formella i affären 1847.

Det laga skiftet i Barrud pågick när det där avtalet skrevs. Här – på laga skifteskartan – har jag markerat Jonas och Marias trettiondel. Man ser att deras hus ligger i utkanten av byn. Bygatan ses i överkanten av kartan.

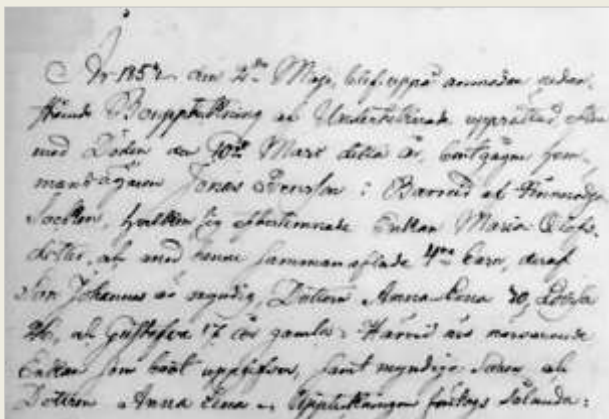
Kartan är ritad med norr till höger och övriga streck är i logik med detta. ☺

Lagfart beviljades av Häradsrätten i Hova år 1854.

JONAS AVLED 10 MARS 1853

Och så: mitt i vårbruket, den 2 maj, kom Jan Andersson från Borgan och förrättade bouppteckning. Härvid äro närvarande: Enkan som boet uppgifver samt myndige sonen (Johannes) och dottern Anna Lena, skrev Jan Andersson.

Anna Lena Jonsdotter (29) var piga i Nyborg, hos änkemannen sedan 1851, Abraham Eriksson (39). De gifte sig året efter. Lovisa Jonsdotter (26) var piga i Slottsbol och hon gifte sig senare med Jan Svensson i Slottsbol. Johannes Jonsson (23) var hemmason och den yngsta, Gustava, var sjuutton år och oksyst. Fast om detta står ingenting i kyrkboken. Däremot borde hon ha haft en förmyndare, tycker jag. Kanske det dyker upp någon.

På följande sidor ska vi se om det fanns några dyrbarheter i boet.

Järnsaker och husgeråd:
möblerna i högerspalten är
rätt så (relativt) värdefulla.

Järnsaker		Husgeråd	
1 Bronspott	21	1 Slag (Sjögård) 1792	
1 Bronsleria	22	1 Sittel. 2 matel med	
1 Sögg	12	2 slas	1
1 Haggea	20	1 S. S. Dils	1
4 Söder med 1 org	16	1 K. K. K. med 208	
1 Söder med 1 K. K.	12	med 208 - 1 S. S. med	2, 30.
1 Söder med 1 K. K.	6	2 K. K. K. K. K. K. K.	3
1 Söder med 1 K. K.	2	1 S. S. S. S. S. S. S.	1, 10.
1 Söder med 1 K. K.	12	1 S. S. S. S. S. S. S.	1, 20.
1 Söder med 1 K. K.	21	1 S. S. S. S. S. S. S.	4
1 Söder med 1 K. K.	2	4 S. S. S. S. S. S. S.	16
2 Söder med 1 K. K.	2	2 S. S. S. S. S. S. S.	12
1 Söder med 1 K. K.	2	1 S. S. S. S. S. S. S.	4
1 Söder med 1 K. K.	4	1 S. S. S. S. S. S. S.	2
1 Söder med 1 K. K.	8	1 S. S. S. S. S. S. S.	16
1 Söder med 1 K. K.	2	1 S. S. S. S. S. S. S.	1
Totalt 518		Totalt 78	

Laggkärl 1787		Kreatur 1787	
1 Söder med 1 K. K.	12	1 Söder med 1 K. K.	9
1 Söder med 1 K. K.	8	1 Söder med 1 K. K.	10
1 Söder med 1 K. K.	12	1 Söder med 1 K. K.	10
1 Söder med 1 K. K.	4	1 Söder med 1 K. K.	8
1 Söder med 1 K. K.	8	2 Söder med 1 K. K.	4
1 Söder med 1 K. K.	5		
1 Söder med 1 K. K.	2		
1 Söder med 1 K. K.	2		
1 Söder med 1 K. K.	2		
1 Söder med 1 K. K.	4		
1 Söder med 1 K. K.	2		
1 Söder med 1 K. K.	2		
1 Söder med 1 K. K.	8		
1 Söder med 1 K. K.	4		
1 Söder med 1 K. K.	4		
1 Söder med 1 K. K.	4		
1 Söder med 1 K. K.	4		
1 Söder med 1 K. K.	1		
1 Söder med 1 K. K.	3		
1 Söder med 1 K. K.	2		
1 Söder med 1 K. K.	12		
Totalt 98		Totalt 51	

Laggkärl, kreatur och gång-kläder:
oxen var värd 20 riksdaler, kossan
Grilla och Blacka 10 var, stuten 8
samt två får och en bagge, 3
riksdaler.

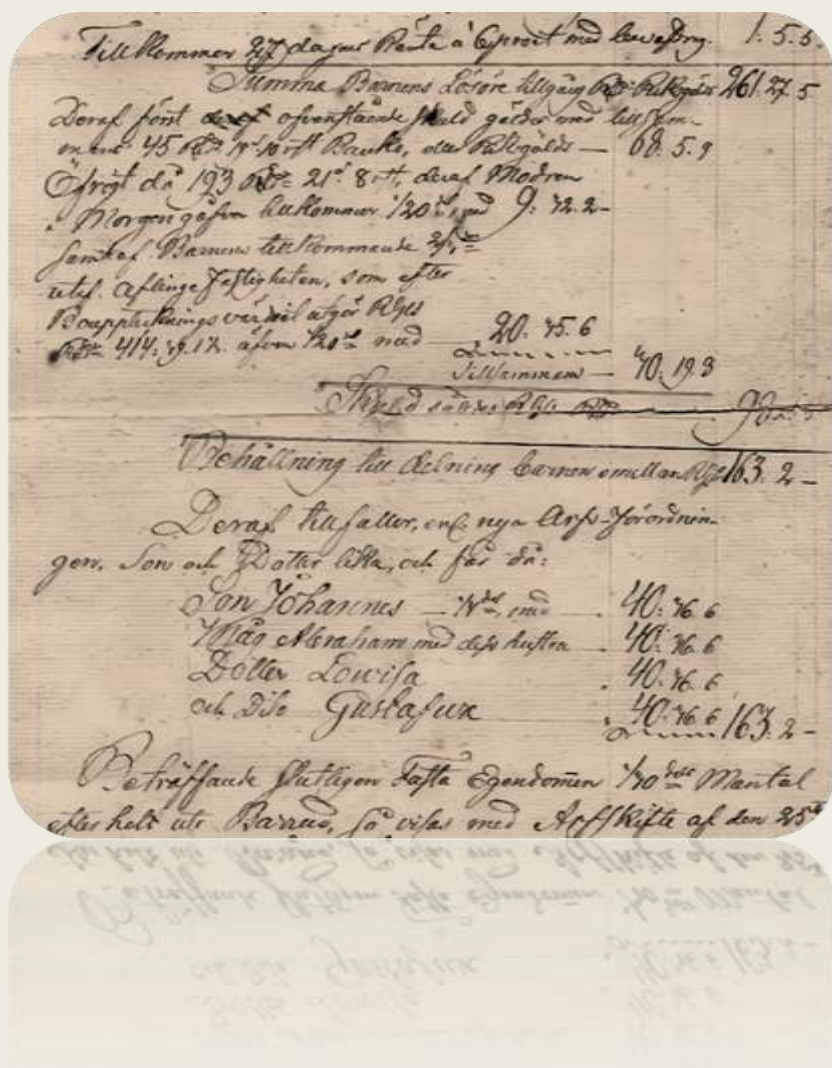

Tjädrar i det.

ARVSKIFTE

Förrättningsmannen Jan Andersson i Borgan var inte riktigt klar än med sitt uppdrag. Nästa steg var att skifta kvarlåtenskapen mellan arvtagarna. Så skedde och här visas ett utdrag från det fyra foliosidor omfattande dokumentet. Man observerar att dottern Anna Lenas arvedelar tillföll hennes make. Hon själv blev minimerad till *och dess hustru*. Sådana var reglerna och det kunde varken Jan Andersson eller någon annan bland folket rå för.

GRUNDEN VAR LAGD

Livet på det lilla hemmanet i Barrud gick vidare. Jonas och Maria hade lagt grunden och arvingarna fortsatte att odla ny mark, bygga nya hus och leva på det som gården gav. Först tog sonen Johannes och hans familj över, men efter bara något år (vi är nu i början av 1860- talet) var det lillasyster Gustava och hennes make Carl Gustaf Carlsson som började bruka gården i Barrud. Under deras tid fördubblades (nästan) gårdens areal, då en angränsande fjrtiondel fogades till stam- hemmansdelen.

Ännu två decennier framåt i tiden fanns den tvåfaldiga änkan Maria Olofsdotter Moberg med i gårdens hushåll. Hon sattes visserligen på undantag men med ålderns rätt - om inte annat - hade hon säkert ett ord med i laget, när viktiga saker avhandlades.

MARIAS HÅLLNINGSKONTRAKT

Bland efterlämnade gårdspapper från Barrud är Maria Olofsdotter Mobergs hållningskontrakt det jag sätter högst värde på. Det är skrivet på skört papper och det handlar om *livets nödtorft*. Det är den tidens pensionsförsäkring. Läs och njut.

Hållningskontrakt upprättat den 18 juli 1861

18 juli 1861. Maria var 72 år gammal.

Såsom jag nu ämnar försälja min egen del i
en gårdens del och hemmet Barrud i församling
Soken wasbohärad och Hambots län - förbehåller
jag mig af den som kommer att handla före
nummer 20 del min lifstids försäkring som kommer
att bestiga sig i närheten av varor nemligen
1 spannmål hemmas åren och god såd 2. Tiener hvarst
2. Tiener Råg En Tiener hvarst potatis åren
försvärliga Tre Tiener samt 2. Tiener anton
flukt
Seger 1. Loppa samt åren 1 dito kiöt 2. åren
Tiener del ~~ett~~ 10 markes Loppa samt
ett halftop. Det innebär om egen eller ett top. Her

3/2 åren förbehåller jag mig frut Husrenn så väl för
mig som spannmål potatis och de öfrige saker
samt så mycket ved som jag för ~~åren~~ ^{åren} ~~åren~~ ^{åren}
samt liksom skies minst 3 gånger om året ett par
sies del för melningen af spannmålet åren 2
saker och ett par kringar såie
4/2 Den af min försäkring vill Lita mig höftigen
fyllt min viljestas gräfer koma
Barrud som åren Maria Olofsdotter
Med årens kontrakt förklarar jag mig mig berättigad
att fyllt alla deler uppfyllt. försäkras af Maria den 18 juli
betonan
Tuldat Sothe Johana Jens 1861
Jen och hållnings

Första tillägget, 26 november 1864:

alt. Frattjend. det
Sjelfer hie handlat of dens ägande hemmans del
Mantat Barrud, så förbindor vi of allt till vår moder
och Svammieder Maria Olofsdotter för hvare är fulgöres
och utgifva alla de hällnings persöller artigen, som detta
Hällnings kontrakt bestämmer; Dödsfärdas Barrud den
26. November 1864.
Looft Gustaf Carlsson
Gustafvas ryng dotter
nu Hemmans ägare
Tuo Vittior
Anders Carlsson
i Mottorp
Gustaf Jonasson
i Nybäck

Andra tillägget, 13 mars 1867:

Med fjerde punkten af å andra sidan skilde hällnings
kontrakt bestämmer vorande omkostnader af min
begrafning då Herran Kallor svigur denna verlden;
Så emedan denna ställning är nog drugg och krän-
bor för jorägarna vill jag göra den ändring och
förordnander att då jag dö, frikänna jordagarna
för alla omkostnader till min begrafning, utan
den jammra skall tagas af min efterlämnade kvar-
latskap, till så stor del som det till åtgär, hvilket
bestid till framtida efter ättelso ländor; Dödsfärdas
Barrud den 13. Mars 1867.
Tuo Vittior
Anders Carlsson
i Mottorp
Maria Olofsdotter
Hällnings ägare
Looft Peter Andersson
i Barrud

Maria levde på de villkor som så precist angavs i kontraktet till år 1875.

Det finns flera berättelser i www.mosseobladet.se som har anknytning till denna berättelse om arvet efter Jonas Svensson.

AVSLUTNING

Hemmanet Barrud vid mitten av 1800- talet (laga skiftet).

